

SESSİZ GÖÇ

Uzun Hikâye

Asuman Güzelce

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 866
EDEBİ ESERLER: 370

1. Basım: 2011
4. BASIM

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-975-437-828-3

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz
Dizgi - Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Yeditepe Ofset
Baskı: Yaylacık Matbaası (0212)612 58 60
Maltepe Mah. Litros yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı-Zeytinburnu
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul-Mart 2016

ASUMAN GÜZELCE; 1969 Samsun Lâdik doğumlu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik bölümünü bitirdi. Maltepe Üniversitesi'nde Eğitim Bilimlerinde yüksek lisans çalışması yaptı. İlk hikâyeleri *Hece* edebiyat dergisinde yayımlandı. Uluslararası Kaşgarlı Mahmut Hikâye Yarışması'nda "Sessiz Göç" adlı eseri birincilik ödülüne layık görüldü. MEB'de ders kitapları görsel tasarım uzmanı olarak çalışmakta.

Yayınlanmış eserleri: *Zamanın Yakama Yapıştırdıkları*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2006 (2. Baskı, 2013); *Aşk Sır İstanbul*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.

Doğu Türkistan'da
dini ve mill değerler uğruna Őehid olan
kardeşlerimizin aziz ruhlarına ithaf olunur.

I

Bu bir garibin öyküsüdür;
dinlemek ve duyabilmek için de bir garip kulağı gerek.

Mevlana C. Rumi

BEN, babamı hiç tanımadım. Annem, onun hakkında ne anlattıysa onu bilirim, ne bir eksik ne bir fazla... Bildiğim kadarıyla, babam Muhammed Ekber Afganistanlı bir kumaş taciriymiş. Kaşgar'ın ileri gelenlerini tanır, onlardan da itibar görürmüş. O dönemde Kaşgar'ın en büyük bankasının müdürü olan annemin babası, zengin bir aileye mensup, hatırı sayılır biriymiş. İnsanların gözündeki yerini korumak, dostluklarını pekiştirmek amacıyla evinde verdiği ziyafetlerin birine şehrin ileri gelen tüccar ve memurlarıyla birlikte babamı da davet etmiş.

Dedemin verdiği ziyafetlerin ününü daha önceden duymuş olan babam, yemekte aralarındaki para meselesinin de konuşulacağını bildiğinden bu daveti fırsat bilmiş.

Ertesi gün, Hoten'de yaşayan erkek kardeşini ziyaret etmek için erkenden yola çıkması gerektiği halde, yol hazırlıklarını yarıda bırakıp itinayla hazırlanarak, dışarı çıkmış. İlk defa misafir olacağı eve eli boş gitmemek için, çarşığı birbirine bağlayan kemerli dar sokaklara dalmış.

Kaşgar sokaklarını ezbere bilen babam, arabacıya adresi tarif ederken akli fikri elde edeceği kârdaymış. Araba

durduğunda zihni karmakarışıkmiş, başını kaldırıp eve öylesine bir bakmış. Bahçe duvarından sarkan beyaz kaha-kaha çiçekleri, kararmak üzere olan havanın da etkisiyle evi olduğundan daha güzel ve gizemli gösteriyormuş. Evin dış çevreyle bağlantısını sağlayan çift kanatlı ahşap kapıya yönelerek el şeklindeki demirden işlenmiş kapı tokmağını, zarif bir kadın elini tutuyormuş gibi tutup kapıyı tıkladımış. Yavaş yavaş açılan heybetli kapının arasından avluya s z lm ş. Elindeki ufak tefek hediyelerin olduğu çantaları vermek için, kapının ağır kanatlarını kavuşturup s rg leyen hizmeti kızı beklerken, oturduğu iskemlede ayaklarını sallayarak elmasını dişleyen, kırmızı ipek elbiseli kızı -yani annemi- görmüş. Siyah  rg l  saçlarını yuvarlak omuzlarından aşağı sarkıtmış olan annem de babamı fark edince ayağa kalkıp elmayı arkasına saklamış. Menekşe gözleriyle selam verirken bakışları babamın kalbine kadar uzanmış. O esnada s rg lenen kapıdan çıkan metalik sesle kendine gelen babam, elindekileri hizmeti kıza verir vermez geri dönüp annemin olduğu noktaya tekrar bakmış ama nafile.

Yüreğinde birdenbire oluşan tuhaf bir sıkıntıyla eve girmiş. Etlisi, tatlısı, tuzlusuyla m kemmел bir şekilde hazırlanan sofranın başına geçmiş. Misafirlere o sıcak yaz gününde zevk ve neşeyi arttırmak için “müselles-i şeri” adını verdikleri şarapla birlikte baharatlı şerbetler de ikram edilmiş. Tam bir zengin sofrasıymış. Babam a olduğu halde bütün ısrarlara rağmen ne yemek yiyebilmiş, ne kazanacağı parayı d ş nebilmiş ne de doğru dürüst sohbet edebilmiş. Sadece bahçede g rd ğu kızı düşlerken epeyce içmiş. En son, sofraya gelen nar tatlısının ısrarla önüne sürülmesi üzerine yemek zorunda kalmış. Bu arada ortalıkta gezinen, hizmet eden kızlara göz ucuyla bakmış ama hiç birisi avluda g rd ğu menekşe gözlü kız değilmiş.

Geç saatlerde evden çıktığında yarı sarhoş bir h lde

kendi kendine konuşarak, mehter adımlarla kaldığı hana dönmüş. Midesine giren ağrılar nedeniyle bütün gece döşğinde kıvrınarak bir kâbustan ötekine düşmüş.

O gecedен sonra da tüm düzeni bozulmuş.

Sabah olduğunda eğer midesini ferahlatacak bir terkip ilaç almazsa hiçbir işin ucundan tutamayacağını anladığından kardeşini ziyaret etmek için çıkacağı yolculuktan vazgeçip attarlar çarşısına uğramaya karar vermiş. Onu kıvrandıran mide sancılarının arasında bile annemin silueti, gözlerinin önünde beliriverirmiş. Bu şaşkınlıkla dışarı çıktığında hâlâ gecenin loş kokusunu taşıyan sokaklardan geçerek tek tük dükkânların açılmaya başladığı meydana varmış.

Aldığı ilaç hiç fayda etmemiş. Ne yaparsa yapsın annemi bir türlü aklından çıkaramıyormuş. Aşk acısıymış midesine saplanan. Artık kazanacağı paranın hesabını yapmak yerine, annemi bir kez daha nasıl görebileceğinin hesabını yapmaya başlamış. Derdini anlatacak, derdine çare bulacak birilerini aramış, durmuş. Anneme duyduğu sevginin büyümesi onu ne kadar sevindiriyorsa, sonraki günler için duyduğu endişe de bir o kadar korkutuyormuş.

Afganistan'a dönmesi gerektiği halde annemi bir kez daha görebilmek için yolculuğunu sürekli erteleyen babam, ne kadar uğraşmışsa da annemi bir kez daha görme imkânı bulamamış. En iyisi bir an önce kızı istemek diye düşünmüş olmalı ki birkaç kişiye sıkılarak da olsa durumu anlatıp yardım istemiş. Ama dedemin kesinlikle kabul etmeyeceğini söyleyerek, bu sevdadan vazgeçmesinin kendisi için daha iyi olacağını öğütlemişler babama. Çaresiz kalan babam gidip annemi kendisine istemiş. Tabî ki dedem çok sinirlenmiş ve ağır sözler söyleyerek onu kovmuş. Çünkü babam hem evliymiş hem de annemden yaş olarak oldukça büyükmüş.

Babam, dedemi hiç sevmeyen ve onunla aynı mahallede

yaşayan, bir arkadaşına durumu anlatmış. O da babamın haline sinsi sinsi gülerek yardım edebileceğini, yalnız acele etmemesi gerektiğini söylemiş. Birlikte annemi kaçırmayı planlamışlar. Babam Afganistan'a geri gitmiş. Ama gitmeden önce de dedemin yanına uğrayarak bankaya yüklüce para yatırmış ve dedemden özür dilemiş. Bunu da annemi kaçırdığında kendisinden şüphe duyulmaması için yapmış.

Kurnaz bir adam olan babam, kimsenin aklına gelmeyeceğini düşünerek aynı mahallede, duvarlarında pencere olmayan, sadece tavanındaki pencerelerinden aydınlanan 'tündük' adı verilen geniş avlulu bir ev satın almış. Aradan epey bir süre geçtikten sonra arkadaşının hanımı bir gün annemi gizlice yanına çağırılmış, ne yapıp edip babamın aldığı eve annemi götürerek zorla alikonmasına yardım etmiş. Annem, ne kadar ayak dirediyse de kâr etmemiş.

Bu olayın üzerinden çok geçmeden annemin kaçırlmasına yardım eden komşunun on yaşındaki kızı su kuyusuna düşerek ölmüş. Annem, anlatırken hüzünlenir, "Etme, bulma dünyası." derdi.

Annem, babam hakkında ne zaman konuşacak olsa, babamın kendisini gerçekten çok sevdiğinden bahseder, 'Baban, çekmiş olduğu aşk acısını en ince ayrıntılarıyla defalarca anlatarak beni ikna etmeye çalıştı. Mutlu olmam için elinden geleni yaptı ama ben onu benimseyemedim,' diyerek iç çekip kendine özgü kaygılarıyla bilmemi istediklerini anlatırdı. Tuhaf olan ise onun hakkında olumsuz hiçbir söz sarf etmemesiydi.

Hâlbuki annem, evini çok özlediğini söyleyerek ağlar, baş ağrısından duramazmış. Bu nedenle, babam, yaptığına çok pişman olmuş, ama iş işten geçmiş bir kere. Nöbetçilerin kapısını sırayla beklediği, iki hizmetçinin ev işlerini yaptığı bu evde, annemi, dışarı çıkarmadan saklıyormuş. Sürekli sıkıldığını söyleyen annemi, işlerini hallettikten sonra Afganistan'a götüreceğini orada özgür

olabileceğini söyleyerek avutmak isteyince annem de “Vatanımdan ayrılmak istemiyorum,” diyerek bir daha ağzını açmamış. Ruhunu üzüntüye boğan, bütün o kırılmış umutlarını, ölü doğmuş isteklerini, kocası üzerine yöneltmiş ve zamanla kocasını tanımaya, onda bir takım güzellikler bulmaya çalışmış.

O dönemde fazlasıyla vergi ödeyen tacirler, yolculukları sırasında eşkıyalar tarafından soyulmaktan korktuklarından, kervanlarının herhangi bir baskına uğramaması için birilerine para vermek zorunda kalıyor, bu duruma boyun eğmeyip karşı çıkanlar ise sadece mallarından değil, canlarından da oluyormuş. Babam hem böyle bir duruma düşmemek, hem de şüpheleri üzerine çekmemek için ara ara dedemin bankasına uğrayıp para yatırarak parasal ilişkilerini ayakta tutuyormuş. Tacir arkadaşlarını o bankaya yönlendiren babamın sayesinde banka çok kâr ettiğiinden dedem, babamdan hoşlanmadığı halde bankaya girip çıkmasına ses çıkarmamış ama babama duyduğu nefret de yüzünden okunurmuş. Babam, çektiği vicdan azabından olsa gerek dedemin soğuk ve kimi zaman hakaret yüklü davranışlarını sinesine çeker, başını eğermiş...

Dedem, annemin kaçırıldığı günden itibaren başı iki elinin arasında “Benim düşmanım kim?” diye sayıklar, bazı günler de odasından hiç çıkmadan saatlerce düşünür sonra da ne yapacağını bilemez bir halde odasından çıkıp “Sen biliyorsundur!” diyerek anneannemin üzerine yürürmüş. Evdeki hizmetçileri bile haksız yere azarlayıp sıkıştırdığından ev halkı dedemden kaçır olmuş. Aklından hiç çıkmayıp diline de yapışan “Kızımı kim kaçırdı?” sorusunun cevabını arayan dedem, annemi aramaktan hiç vazgeçmediği gibi eşine dostuna kızının yerini haber vereni ödüllendireceğini söylemiş. Bu olayı hem gurur meselesi yapmış, hem de evladının akıbetini merak etmekten hasta olmuş. Kapının her çalınışında bir haber gelmiş olabileceği

umuduyla heyecanlanarak geçermiş günleri.

Babamın Afganistan’a gittiği sıralarda, adamlarından biri nal yaptırarak için bir demirci d kk nına gitmiş. Demirci ustası elinde hazır nal olmadığını, biraz beklemesi gerektiğini söyleyerek kalkmış, körüklü ocaktaki k z ateşte demiri kızdırmaya başlamış. Bu arada da sohbet kaçınılmaz olmuş. Söz dönmüş dolaşmış babama gelmiş.  rs n üzerinde balyozla demiri d ven usta ‘Muhammed Ekber bugünlerde hiç görünmüyor. Nerede?’ diye sormuş. Adam da boşboğazlık ederek, ‘Buradaki hanımını Afganistan’a götürmek için başka bir ev amaya gitti.’ demiş. Kulağı deliklerden olan demir ustası şüphelenmiş- çünkü babamın annemi istediğini ve annemin de kaçırıldığını biliyormuş- bu sefer hiç renk vermeden hanımının kim olduğu sormuş. Bu sorudan huylanana adam ‘Boş ver. Sen işine bak.’ diye cevap verince şüphesinde haklı olduğunu anlamış. Nalı alan adam d kk ndan çıkar çıkmaz, demirci üstündeki önlüğü fırlatıp soluğu dedemin yanında almış. Kendini ihya edecek kadar yüklüce bir başış karşılığında d kk nda geçen konuşmaları anlatmış.

Dedem, hemen annemin kaldığı evi basmış, onu kolundan tuttuğu gibi evine getirmiş. Annem, iyimser bir tavırla derdi ki, ‘‘Hamile olduğumu o an fark etseydi belki beni geri almazdı.’’ Babam Muhammed Ekber, bu haberi alınca Kaşgar’a bir daha gelmemiş. Geldiyse de gören olmamış. Çünkü dedem, babamla görüştüğü sıralarda annemi kaırana bulduğunda kesinlikle  ld recedeğini, namus meselesinin başka türlü hallolamayacağını söylermiş.

Çok zor günler geçiren annem; evine, ailesine kavuşma sevincini yaşayamadan, doğum sancıları çekmeye başlamış. ‘‘Aram Ay’’ dediği sıcak bir nevriz günü ögle saatlerinde henüz yedi aylık hamileyken beni doğurmuş. Yeni gelen bahar gibi amışım gözlerimi dünyaya. Zavallı anneciğim, o günü hatırladıkça günahlarından kurtulması için

ateş harmanının üzerinden zorla nasıl atlattırıldığından hüznle bahsederdi...

Doğduğumda yıldızım yüksek değilmiş, en azından dünyaya gelişim sırasındaki koşullara bakarak bu yargıya varabiliyorum.

Güneş tam tepedeyken doğduğum için, güneş anlamına gelen Kuyaş adı verilmiş bana. Dedemin korkusundan dünyaya gelişim üç gün gizlenmiş. Olur olmaz saatlerde ağlamalarım başlayınca anneannem gücünü toplayıp “Torunun dünyaya geldi.” diyerek dedeme haber vermiş. Dedem ise hiç düşünmeden -muhtemelen daha önceden karar vermişti- hizmetçisini yanına çağırıp “Çocuğu dışarı bırakın. Nasıl olsa biri alır, bakar. Zaten birkaç güne kadar da ölür!” diyerek sokağa bıraktırmış beni. Annemin yalvarmasına dayanamayan hizmetçi, dedemden çok korkmasına rağmen yarım saat kadar sonra beni bıraktığı yere gidip bakmış. Yayvan hasır sepetin içinde öylece uyuyormuşum. Beni kucaklayıp bir komşuya götürmüş. Halimize acıyan komşu da “Ortalık sakinleşinceye kadar bakarım!” deyip beni kucaklamış...

Ertesi gün göğüsleri sütle dolan annem, sancıyla kıvranıp elini kolunu kaldıramaz olmuş. Lohusalıktan kaynaklanan bu zayıflığına bir de moral bozukluğu eklenince iyice hastalanıp yatağa düşmüş. Dedemin işe gittiği, çarşıya çıktığı zamanlarda, annem gizlice beni eve getirip emzirir, gelişimimi görerek sevinirmiş. İyileşip ayağa kalkınca, kaldığım eve gelip emzirmeye devam etmiş. Bunu fark eden dedem, annemin evden çıkmasını yasaklamış. O güne kadar babasına hiç karşı gelmeyen annem, boğazından çıkan hıçkırığa engel olamamış ve dedemi vicdansızlıkla suçlamış. Ama dedemin yüzünün tek çizgisi bile oynamamış. Ev halkına bağırıp çağırmış, tehditler savurmuş. Komşu kadına bile kızmış. Ne kadar gözyaşı döküp yalvarmışlarsa da Nuh demiş peygamber dememiş. Bunun üzerine, an-

neannem, çok önceden tanıdığı, iki sokak arkada oturan yoksul ve dul bir kadına gidip para karşılığında bana bakması için yalvarmış. Kadın kabul edince de bir kese parayla birlikte beni  p p koklayarak hizmet inin kucağına verip göndermiş. O günden sonra annem, babasına karşı duyduğu sevgiyi yavaş yavaş yitirmiş.

Annem, gelip bizi alması için babama haber göndermiş ama babamdan hiç ses çıkmamış. Haber mi ulaşmadı yoksa babam mı gelmedi? Bunu bilmiyorum.

Bana bakan kadına uğur götürmüş olmalıyım ki çok geçmeden kendine genç ve yakışıklı bir koca bulmuş. Tabii getirip beni de anneme bırakıvermiş.  z nt  içinde kıvrılmaktan başka elinden bir Őey gelmeyen annem, aynı gün yakın bir köyde, parag z bir çiftçinin karısı olan kız kardeşine haber gönderip yanına çağırmış. Bana bakması için ona yalvarmış. Teyzem de annemi kıramamış. Kısa bir süre sonra eniştesinin bu durumdan hiç hoşlanmadığını duyan annem, hemen kız kardeşine bir miktar para göndermiş. Parayı memnuniyetle kabul eden eniştesinin sesi kesilmiş. Eniştesine fazla g venemediğinden, kız kardeşinin de arada yıpranacağını bilen annem, hiç rahat değilmiş.